

АНОТАЦИЯ

по чл. 77, ал. 1, т. 10 ПРАСПУ на книгите на доц. д-р Григор Н. Григоров:

1. Несъстоятелност. С.: Сиби, 2017, 467 с. ISBN 978-619-226-018-7, и

2. 'Bulgaria'. In *International Encyclopaedia of Laws: Corporations and Partnerships*, edited by Koen Geens. Alphen aan den Rijn, NL: Kluwer Law International, 2015, 221 p. ISBN 978-90-654-4946-7.

1.1. Първата книга е посветена на правния режим на несъстоятелността по Търговския закон. Първоначалният замисъл беше тя да служи като учебник за студентите по право, но впоследствие нейното съдържание надхвърли този замисъл и по редица въпроси за несъстоятелността книгата доби облика на монографично изследване. В нея за първи път у нас се формулират основните принципи на производството по несъстоятелност, направен е детайлен анализ на понятието за свръхзадълженост и е изяснен институтът на прекратяване на договори от синдика по чл. 644 ТЗ. Наред с това, прецизно са очертани кръгът на кредиторите на несъстоятелността и обхватът и последиците от спирането на съдебни и изпълнителни производства по чл. 637 и 638 ТЗ. Специално внимание е отделено и на спирането на плащанията като презумпция за неплатежоспособност по чл. 608, ал. 2 ТЗ, на въпроси на послесмъртната несъстоятелност, както и на проблеми във връзка с недействителността на сделки и действия по чл. 645 – 647 ТЗ и с прекратяване на участия на длъжника в ТД.

При анализа на правната уредба на несъстоятелността (нерядко неясна или твърде лаконична) са взети предвид уредбата в чуждите законодателства и достиженията на чуждестранната теория по въпросите на несъстоятелността. Анализирани са и съдебната практика. На тази основа са направени критични бележки по някои законодателни решения и са обосновани предложения *de lege ferenda*.

1.2. Изложението в книгата не следва напълно систематиката на Част IV на ТЗ. С цел за избягване на повторения и по-голяма прегледност, в глава първа са изведени пред скоба общите положения във връзка с несъстоятелността. Тук последователно са изяснени понятията за несъстоятелност, за „кредитори“ и „маса“ на несъстоятелността, и са

разгледани въпросите за участниците и за органите в производството по несъстоятелност.

Глава втора е посветена на материалните основания за откриване на производство по несъстоятелност. В нея последователно в четири точки са изяснени понятието за неплатежоспособност като общо за всички търговци основание, понятието за свръхзадълженост като специфично основание за откриване на производство само за капиталови ТД, особените основания за откриване на производство за лица-нетърговци по чл. 609–611 ТЗ, както и проблемите, които възникват във връзка с откриването на производство по несъстоятелност срещу неписан търговец – действащ или вече прекратен.

В глава трета се анализират процесуалните действия във връзка с откриване на производство по несъстоятелност. Производството не може да се открие служебно от съда, а само въз основа на молба, подадена от легитимирано лице. Съдът е длъжен да образува производство по разглеждане на молбата и ако тя е допустима – да се произнесе с решение по нея. Възможните решения на съда са две групи – за уважаване на молбата и за нейното отхвърляне. В първия случай съдът открива производство по несъстоятелност като тук подробно се анализират трите възможни решения за откриване на производството – по чл. 630, ал. 1, чл. 630, ал. 2 и чл. 632, ал. 1 ТЗ, заедно с предпоставките за тяхното постановяване и последиците от постановяването им. В рамките на глава трета се изследват и основните последици, които настъпват като резултат от откриване на производството по несъстоятелност.

В глава четвърта се обсъждат въпросите във връзка с установяване, запазване и попълване масата на несъстоятелността на длъжника (въпросът за състава на масата е изяснен в рамките на глава първа). За да може масата да изпълни определените ѝ в производството функции, законът урежда правила във връзка с нейното установяване и мерки за нейното запазване, както и действия за нейното попълване. Във връзка с попълване на масата са разгледани действията по събиране на невнесен капитал, прекратяване на договори, прихващането в производството по несъстоятелност, недействителност на действия и сделки и прекратяване на участия на длъжника в търговски дружества.

В глава пета се разглеждат действията по предявяване и приемане на вземанията на кредиторите и последиците от това, както и по оспорване на одобрения от съда списък на приетите вземания с иска по чл. 694 ТЗ.

Глава шеста е посветена на оздравяване на предприятието на длъжника. В нея се разглеждат последователно предпоставките за откриване на производство по оздравяване, откриването на производството с допускане от съда на план за оздравяване на длъжника, приемане на плана от кредиторите, утвърждаването му от съда, както и действието на утвърдения план след прекратяване на производството по Н и последиците от неговото изпълнение от длъжника.

В глава седма се разглеждат основанията и редът за обявяване на длъжника в несъстоятелност и последиците от това, както и основанията и редът за прекратяване на производството и последиците от неговото прекратяване. Акцентът тук е поставен върху осребряването и разпределението на масата на несъстоятелността на кредиторите.

Предмет на глава осма са извънсъдебното споразумение между длъжника и неговите кредитори – неговото сключване и действие, основанията за и последиците от възобновяване на прекратено производство по несъстоятелност по глава петдесета на ТЗ, както и основанията и реда за възстановяването в права по глава петдесет и първа на ТЗ.

В допълнение към книгата се отбелязват промените в ТЗ (ДВ, бр. 105 от 2016 г.), които засягат правото за несъстоятелност.

1.3. Книгата има приносен характер за развитието на правната доктрина и практиката основно по следните въпроси:

– За първи път в нашата доктрина се разглеждат принципите на производството по несъстоятелност – както специфичното проявление в несъстоятелността на общите принципи на граждански процес, така и специфичните само за несъстоятелността принципи (с. 40–43);

– Изяснено е централното за института понятие „кредитори на несъстоятелността“ и е очертан кръгът от кредиторите на длъжника, които не са кредитори на несъстоятелността. Всички кредитори на несъстоятелността са кредитори на длъжника, обратното обаче не винаги е вярно. Значението на точното очертаване на понятието за кредитори на несъстоятелността е в това, че принципите на производството по несъстоятелност, материалните правила в Част IV на ТЗ и последиците от откриването на производството се отнасят за или засягат само тези кредитори на длъжника, които са и кредитори на несъстоятелността; те не засягат останалите кредитори;

– Прецизно са очертани белезите на неплатежоспособността и основно – на *неспособността за плащане* на задълженията от длъжника като елемент от фактическия състав (ФС) на неплатежоспособността (с. 180 и сл.). Изяснява се и съдържанието за понятието „спиране на плащанията“ като презумпция за наличие на неплатежоспособност (с. 188 и сл.). В тази връзка се подлага на критика преобладаващото в доктрината и практиката схващане, което приравнява спирането на плащанията с неплащането на изискуемо парично задължение на падежа;

– За първи път в доктрината е изяснен детайлно ФС на свръхзадължеността като основание за откриване на производство по несъстоятелност само за капиталови ТД (с. 191 и сл.). Направена е разлика между правна и счетоводна свръхзадълженост. Първата е уредена в чл. 742, ал. 1 ТЗ, тя предполага наличието на счетоводна свръхзадълженост и е налице когато счетоводната свръхзадълженост се съчетае с негативна прогноза за развитието на капиталовото ТД. Само в този случай следва да се открие производство по несъстоятелност поради свръхзадълженост на дружеството. На критика е подложена наложилата се практика (а и решенията в някои специални закони), която по същество приравнява свръхзадължеността на неплатежоспособност на длъжника-капиталово ТД. В тази връзка е направено разграничение между двете основания за откриване на производство по несъстоятелност;

– В глава трета се анализира кръгът на лицата, които са легитимирани да подадат молба за откриване на производство по несъстоятелност по чл. 635 ТЗ. На критика е подложено наложилото се в доктрината и практиката схващане, според което само кредитор с изискуемо и парично вземане може да подава молбата по чл. 625 ТЗ. Обосновава се тезата, че легитимирани (защото имат много по-голям интерес да предизвикат откриване на производството) са и кредиторите с още неизискуеми или непарични вземания (с. 211, 212);

– Във връзка с последиците от откриването на производство по несъстоятелност по чл. 637 ТЗ е изведен общият принцип, който дава възможност да се отговори еднозначно на въпроса: кои имуществени дела срещу длъжника по съдебни и арбитражни производства по чл. 637 ТЗ подлежат на спиране. С оглед на него се прецизира кои точно съдебни дела (измежду исковите, изпълнителни и обезпечителни дела, респ. кои измежду трите вида искиви дела – по установителни, осъдителни и конститутивни искиве) се спират с откриването на производство по несъстоятелност. Посочени са и изключенията от правилото за спиране по

чл. 637 ТЗ, включително изключения, които не са сред изрично изброените изключения в чл. 637, ал. 1 ТЗ. Детайлно са изяснени и последиците, които производството по несъстоятелност и неговото развитие има за съдбата на спрените дела срещу длъжника (с. 209 и сл.).

– За първи път в нашата доктрина се анализира институтът на прекратяване на договори в производството по несъстоятелност по чл. 644 ТЗ – неговото приложно поле, предпоставките за прекратяване на договори и последиците, които настъпват след прекратяване или в случай на запазване на сключен от длъжника договор (с. 265 и сл.). Анализът ще подпомогне практиката при прилагане на лаконичната уредба в чл. 644 ТЗ, която не дава изричен отговор на редица въпроси във връзка с прекратяването на договори от синдика;

– Критични бележки са направени по отношение на особените условия за извършване на прихващане в производство по несъстоятелност по чл. 645 ТЗ (с. 280 и сл.). Обосновава се извод, че чл. 645, ал. 1, изр. 2 ТЗ разширява необосновано възможностите за извършване на прихващане при две от условията, а това е причина често пъти да се допусне прихващане в нарушение на принципа за равенство на кредиторите. Извършването на прихващането в тези случаи създава опасност за необосновано привилегиране на прихващания кредитор за сметка на останалите кредитори. В резултат от анализа на правната уредба по чл. 645 ТЗ са формулирани предложения за нейното подобряване;

– Приносен характер има изясняването на общите белези на исковете за недействителност на сделки и действия по чл. 646 и 647 ТЗ, а от там – и на тяхното приложно поле в производството по несъстоятелност. Направено е предложение към законодателя да прецизира приложното поле основно на исковете по чл. 646, ал. 2, т. 1 и 3 ТЗ (с. 293 и сл.);

– За първи път в нашата доктрина са анализирани проблемите, които се поставят във връзка с прекратяване на участия на длъжника в търговски дружества като средство за попълване на масата на несъстоятелността (с. 313 и сл.);

– Направен е критичен анализ на чл. 722, ал. 1 ТЗ относно реда за разпределение на осребреното имущество от масата на Н на кредиторите. Обоснован е извод за корективно тълкуване на т. 1, с оглед на което не следва да се счита за обезпечено и не се удовлетворява в първи ред вземане, обезпечено със заповест или възбрана, вписани по реда на ЗОЗ (с. 396). Наред с това и във връзка с привилегията, която ползват вземанията

на частните кредитори по чл. 722, ал. 1, т. 3–5 пред вземанията на публичните кредитори по т. 6 ТЗ, се прави предложение за изменение на ДОПК, което да гарантира дадената от ТЗ привилегията на частните вземания в случаите, когато кредиторите с публични вземания ги удовлетворяват извън производството по несъстоятелност – при условията на чл. 193 ДОПК;

– Критични бележки са направени във връзка с основанията за заличаване на длъжника след прекратяване на производството по несъстоятелност по чл. 735, ал. 3 ТЗ. Аргументиран е изводът, че погасяването на задълженията от длъжника е достатъчно условие след прекратяване на производството той да *не бъде* заличен в търговския регистър, а да се запази като търговец и като правен субект (ако е ЮЛ). Не е необходимо след прекратяване на производството да е останало имущество, каквото условие за запазването на длъжника *de lege lata* е поставено от чл. 735, ал. 3 ТЗ;

– Приносен характер с оглед бъдещото усъвършенстване на закона има и критиката на принципа за безусловно погасяване на непредадените и неудовлетворените вземания на кредиторите с прекратяване на производството по Н (с. 410 и сл.). Безусловното освобождаване *de lege lata* на длъжника от задълженията по чл. 739 ТЗ е неприемливо, защото чрез него законодателят „стимулира“ длъжниците да не изпълняват задълженията и често ги „възнаграждава“ (вместо да ги санкционира) за тяхното недобросъвестно поведение. Освобождаването от задълженията е уместно *de lege ferenda* само когато невъзможността на длъжника да погаси задълженията си се дължи на обстоятелства, които изключват негово виновно или незаконосъобразно поведение;

– На критика е подложено решението на законодателя в хипотезата на прекратяване на производство по несъстоятелност по чл. 632, ал. 4 и 5 ТЗ длъжникът да се заличава в търговския регистър, както и господстващото схващане в доктрината и в практиката, че с неговото заличаване се погасяват и задълженията към кредиторите, по арг. от чл. 739, ал. ТЗ. Това решение не дава отговор за съдбата на имуществото (макар и малко) на длъжника-ЮЛ след неговото заличаване предвид постулата, че не може да има ничие имущество. Решението не държи сметка и за интересите на кредиторите защото със заличаването на длъжника им се отнема възможността да се удовлетворят от неговото (недостатъчно за удовлетворяването на всички задължения) имущество. В тази връзка е много по-уместно съдът да прекрати производството по несъстоятелност,

без да постановява заличаване на длъжника. Така длъжникът ще се съхрани като правен субект (за ЮЛ) и ще се даде възможност да кредиторите да се удовлетворят индивидуално от неговото имущество (с. 227, 228). Едва след изчерпването на имуществото длъжникът следва да бъде заличен в търговския регистър.

2.1. Монографията 'Bulgaria'. *In International Encyclopaedia of Laws: Corporations and Partnerships*¹ има за цел да запознае чуждестранния (преди всичко) читател с възникването, развитието и съвременното състояние на българското дружествено право. Акцентът в изследването е поставен върху правния режим на търговските дружества и основно – върху режима на акционерното дружество.

Монографията започва с общо въведение в българската история, география, култура, политическата система, както и с представяне на статистически данни за населението, за трудовата заетост и за предприятията и тяхната правна форма. В рамките на въведението се изясняват още различните правни форми на дружества – граждански и търговски, със стопанска и с нестопанска цел, посочени са източниците на тяхната правна уредба. Изясняват се и правилата на МЧП във връзка с правото, което се прилага към дружествата с международен елемент, компетентността на българския съд по делата между дружества с международен елемент, както и правната уредба у нас относно признаването на ЮЛ на чуждестранни дружества.

2.2. Наложена от издателя систематика на авторите (във връзка с написването) на монографиите по дружествено право на отделните държави следва англосаксонския модел на разделяне на дружествата на две големи групи – компании (*companies*) и партньорства (така нар. *partnerships*). Тази систематика е взета предвид и при написването на монографията за България.

Част първа на монографията е посветена на българските компании – акционерно дружество и дружество с ограничена отговорност.

Предмет на глава първа е правният режим на АД (*public limited company*). В нея последователно са изяснени правните белези на АД като вид ТД,

---

¹ Монографията е издадена само на електронен носител. Поради това тя не е приложена на хартиен носител в документите за участието ми в конкурса, а може да бъде намерена в електронен файл на дисковете, приложени към документите за участие.

процесът на учредяване на дружеството, неговите индивидуализиращи белези, въпросите за капитала и акциите на дружеството, за неговото управление и контрола върху дейността, за прекратяването му с ликвидация, за сливанията на АД и придобиването на контрола върху тях (takeovers), както и някои данъчно въпроси относно АД и неговите акционери.

В глава втора се изясняват основните особености на ООД (private/ limited liability company), които го отличават от АД като самостоятелен вид ТД.

В част втора на монографията последователно в рамките на пет глави е изяснен правният режим на гражданското дружество (*civil partnership*), на събирателното и на командитното дружество (*unlimited partnership*, съответно *limited partnership*), на командитното дружество с акции (*limited partnership by shares*) и на кооперацията (*cooperative society*). Последователно за всяка от петте дружествени форми са разгледани въпросите за правосубектността на съответното дружество, за отговорността на неговите членове за задълженията на дружеството, за вноските на членовете и начина на разпределяне на печалбите от дейността, за управлението на дружеството, за прехвърлимостта на членството, както и въпроси на данъчния режим, приложим към дейността на дружеството и неговите членове.

2.3. Приносен характер в монографията има анализът на следните по-важни въпроси:

– Изясняването на различните понятия за „капитал“ на АД (номинален издаден, внесен, минимален и допустим максимален размер по волята на управителния орган (това е познатият в някои законодателства *authorized capital* – с. 73 и сл.), и на правилата за защита на кредиторите и на акционерите при реално и номинално намаляване на капитала (с. 82 и сл.);

– Изясняването на правилата за допускане на акциите на АД до търговия на регулиран пазар на ценни книжа и за тяхната търговия на регулирания пазар (с. 93 и сл.), на правилата относно придобиването на „свои“ акции от АД (с. 95 и сл.), на ограниченията, предвидени в устава във връзка с придобиването на акции и тяхното действие за трети лица – приобретатели на акции (с. 110). Приносен характер има и анализът на правилата за защита на акционерите в случай на отправено до тях публично предложение за придобиване на определен процент от акциите на АД (*tender offer*, с. 113 и сл.);

– Приносен характер има и изясняването на фактическия състав за придобиване на контрол върху АД (*takeover*) по българското право, както и на правилата за защита на акционерите (с. 167 и сл.).

Изготвил анотацията,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Григоров', written in a cursive style.

доц. Гр. Григоров